

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Ivar E. Andersson*
 Härad: *Färs* Adress: *Box 75, Östraby.*
 Socken: *Östraby* Berättat av: *A. Nilsson*
 Uppteckningsår: *1936* Född år *1862* i *Östraby*

Uppteckningen rör	sid.
<i>Knapphöring efter julettan.</i>	<i>1.</i>
<i>Mycket o guäs i grändan, tvoddus vara dilsätt av någon orän.</i>	<i>1.</i>
<i>Bitar kors i myllan.</i>	<i>1-2.</i>
<i>"Milkakaren."</i>	<i>2.</i>
<i>Udda nek - sköndens bättre västa är.</i>	<i>3.</i>
<i>Juleafton sattes ut guäl till tomten.</i>	<i>3.</i>
<i>"Söken slutar att gaba, så fort hon får se den första höstakorn."</i>	<i>3.</i>
<i>Harven.</i>	<i>3.</i>
<i>Trösknättarna - "järmätter."</i>	<i>3-4.</i>
<i>Fågelkvämmor.</i>	<i>4.</i>

Skriv endast på denna sida!

8 sid.

	sid.
Potatisåkrarna skulle vara trachade o. byggade till midsommars.	4-5.
Juttkärra till fåglarna.	5.
Värduboken o. grödan.	5.
De myggen tidigt på våren började dansa, - gott är.	5-6.
Skudda grödan, - bäva stäl på sig, när man besåg grödan, d. spotta i alla fyra väderströcken.	6.
Bläste det härt när vägen blomrade, - skörden blev.	6.
Oliva åtgärder för att få god skörd.	6.
Nyårsafton lades ut en höttapp för att se om det blev god skörd.	6-7.
Sked hjälp av aftontjännaren kunde man få veta hur skörden skulle bli.	7.
Hälsa på Nykurrig	7.

Gåten ansågs bringa lycka o. tur för den
kommande skörden. 8.

Binda tvälar om jultväden om jan-
nen, - mot andan. 8.

Sätta jultväd (inbushu) vid ingångs-
dörren, - bra för skörden. 8.

"Föggöring" av skördelyckan. 8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Yarls Lidman
 Härad: Färs Adress: Nol 75 Östraly
 Socken: Östraly Berättat av: A. Lidman
 Uppteckningsår: 1956 Född år 1862 i Östraly

Uppteckningen rör Jardens frukt barhet.
Västkiden

Skänkt
1936

4693

Thyrt. Toas C. Andersson
Berar A. Nilsson
9.10.1862

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När julatten var slut i kyrkan juldagmorgon, var
det en vanlig sed, att man skulle läsa i kyrkan om
ty den som kom hem först hade utsett till den bästa
grödan under det kommande året. Blev det mycket ogräs
i grödan, vilket kom förorsakas av sockmark, vätt väderlek
e. dy., så trodde allmänt att ogräs näst blivit delat
av någon annan, som hade "ärgon list i sunnet". För den
utvägen var nu att gå till någon gammal klok
gubbe eller gumma, som kunde läsa bort ogräset och
placera det på någon annan väkt plats. Dylika kloka
gubbar och gummor fanns det på den tiden i så stort
om, och åtminstone fanns det en "klok" i varannan
fjärsamling. På den tiden kunde man ofta stå på åkrarna
finna olika "fingertar", pinna eller dylikt, som vittnade
om att någon sjuften begäts för att försöka vällig-
retar. Att rista ett kors i myllan var emellertid ett
säkert botemedel mot allt sjueri, ty mat korset

Skåne

Fors
Österby 178. 1936

L 4693

Mynt. Tora C. Andersson

Öst. P. Nilsson

Juli 1852

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

hade signerarna och de "klaka" ingen ansett
 mjälken kunde även skjutas in karna och "milkekarer"
 som var ett fördeligt väsen. Den dag ej till stekt
 den kunde endast skjutas med silurkula. För många
 tiden sedan hade en gammal i Västad en "milkekarer"
 För gammal var det ju inte vidare trevligt för karna
 mjälade deras krog. Så kom de överens att de skulle
 skjuta den. Man hade sett att den hade sitt tillhåll
 i ett stenräs. Man hade en silurknapp i bässon
 och karna fick ett skott, men det gjorde ingen verkning
 Man sköt åter ett silurskott, men nu stöp hon
 När man så tillade naga på milkekarer så var det
 bara en "pältsärin" som var kvar och karna, som
 i skadsågon blivit hade förvandlat sig till en "pältsärin"
 som dylik milkekarer förklarar det på många platser
 vilken mjälade mjälken in karna juur på mätterna
 och denna kunde man endast skjuta med en silurkula.

3-4693

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

På västen då sådaneberna sattes upp i skytar, rekteroy
man noja då man satte upp den siste hauen om
det blev udda eller jämna par nekar. Blev det udda
nek så skulle skändan bli ^{bättre} till nästa år
man blev det jämna par nekar, så blev skändan
sämre till nästa år på denne åker. Detta trodde man
vara ett abrakad tillfär tilligt spå medel.

Om julen, julstämman brukade man sätta ut ett jät grät
till kumt. Tän te eller gaenige, vilken alltid söngde för
att det aldrig fallades jaden eller något på gården.
Angående skändetiden för här finns det ännu ett gammalt
ordstäm här på orten: "Gäken slutar att gata, så fort
kan för se den jämte hästacken". "Havre bonet
blir kort i år ty hauen går om i resome (i ak)"
Frostmätterna bekännder alltid härt för järnätter, och
om i dag kan man få höra detta uttryck. Pär kida jär-
nätter tradda tre dagar före och tre dagar efter midsonn.

4

4693

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

man vara. Berättaren kan minnas att i sin ungdom
hava hört berättas att under svåra jännätter man genom
att källa i var sin ända och utrep, gående genom
röjfatlet genom att på detta sätt källa det i ränn
man järnkärl förtindra tapparna från att flyta.

För att skydda grädan från fjärla brukade man då som
ny sätta upp fjälstämman, bestående av en med gånge
kläder behängd rethet, någon dödad fågel, klocka fram med
som skamlade för vinden m. m. Dessa utklädda
stämman kändes under: "Kampaspöje" eller "Fylkestämman"
eller "Fulkestämman" Dessa stämman brukade man
i regel sätta upp på årtåken eller sädenfätten, på
fätten, ja kan sagt kunde man på skåde dylika stäm-
man kile berät var. Till och med i trädgårdarna i
känbar träden eller andra bär buskar kunde man
på skåde dessa åläte.

Patriarkarna skulle alltid vara harkade och byggde

Skåne
Färsö
Östraby

5

4693

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Till mig sommar. Att sätta ut en jul kärve till
jägarna juleften var ett allmänt bruk, om man fick
man dålig gräda till nästa år. Då det snöade i april
månad blev det ett gott år, ty de gamla brukade säga:
"April snå är jargö" (jargö = jul). "Tidig varm vår, kall
sommar, dålig gräda" En frostfri vinter var fort för jorden
ty då jorden är frusen så vitas den. För jorden ej frusen
även i vinter sådde den ej, och sommar skörd blev
sämre. Marsregn var välgörande för jorden. Långe
al på ryggen på korset, samt långe "kramen" på händer
betydde att den kom att rönta bra. Då det var många
patati äpple på patatibeston, blev skörden sämre.
Där gäken gal flöt och lilla på året så blev det ett
gott årsmål" (känligt väder på god skörd). Januari blid och
mån kall, fyller bondens lada all, men ett gängse ord-
språk här på orten. Andrade råskäden såde man
där berik gu al så ger Ulf keka Då muggen tid ge

Sk. Färs ud

Östaby nr 1936

4693

Uppf. J. G. Petersen Östaby

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

6

På varen böyde Laura, de ble det et godt år. Man kunde skyde sin grøde for at blive beholdt gennem at bære stæl på sig når man berøyr grøden eller gennem at spatta i alle fyre vøder i træken. Om det blaste hårt når regnen (Dræftede) komnade så blev skæden blæ.

På sine pletter affør man et par "Lusebatter" "Sakakoi" for det kommande året skæd. Men ad till julens tillænk julbocker og deg eller kakor omrøys vore et godt sätt at jørelygge en god skæd. I blod har det jørelømt mit et en man blæ ud sig till en get eller bock ud lucie eller jul og er jørelødt med en Tråhammare (Torshammare) vilket skall vindra om at geten og bockerne åre delgode at Tor som var vøder likens og jukelbar. Peter Herre. På mine pletter brukde man nyarefter tægge et en Røtepp fram for ingangen till sin gård. På netten drem en på Røst gennem legu. Hår og där tog han sig de

Denna passus synes vara litterär influerad. Efter-prövas / an.

en kopp av det uttydde kät, och där hon sålunda smakade
på kät i den gårdens skalle är skönden bliva god.

Om det stormar mycket vid är skiftet skall skönden
bliva medelmättig. Om aftonstjärnan går ned före mynningen
så bli skönden rik. Veneden ärren kommer efter och
Tjånaren beder honom storma kvar. Idom nu aftonstjär-
nan stämes efter mynen, bli skönden klen ty Tjånaren
läger efter ärren och tigger honom om att se storma
kvar. Så många krusa dagar som infalla under
myret, så många dagar skall det med myllbde utödet
behåva för att grä i jorden till våren. Den jänkta my-
ninen efter myret behöva värdnadfullt. Det kalle att
kåha på kykung, och då läste man följande vers
"Välkommen kykung, välkommen perre, med horn och körne
med sel och värme med gattal om hästen. Föd ka i bäs-
ge haurat gås, gätterne i skogen, tråkarna på togen
Förkarna i floden, föd ka i bäs"

Skåne

Fåhr

Ostraby 1936

8
4693

Mot. 95 Mrs C. Anderson
Ber. av P. Nilsson
Född 1862 i Ostraby

8.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Geten används vara ett djur som kringlade tycke och
tun för den kommande skörden.

Efter pågas

Vidare användes brukligt ett om juben kunde råka om
fruktträden så inga andra kunde ställa om dåligt
frukt skörd till nästa år. Det var även bra för det
kommande årets skörd, att sätta ett julhä (en emburka)
vid ingången där.

"

"Färgöring" av skördelyckan järbom ofta, att detta
skedde genom att en juban grävde ned något på i jern
Det enda kunde undant utprävar genom att man inte grävde
upp det i åkorn gömda trallrygget, och det var ju så ärd
eller rent ut sagt omöjligt att hitta, eller utläsa
en "klak" gulbe eller gumm, som genom någon besvärjelse
kunde upptäcka det enda. Det var ej heller bra att låta
en icke kyrkatrogen kvinna gå över åkrarna. Skörden
blev sämre då. Ja det fanns i de gamla tiderna så
mycket av gammelt skräck och gamla sedvänor, så det var nog svårt
att hålla valt i minnet.